

Aanspreekgedrag bij onprofessioneel gedrag onder geneeskundestudenten

Abstract

Introductie In 2013 bleek uit de landelijke enquête van De Geneeskundestudent dat een minderheid van de coassistenten elkaar aanspreekt op onprofessioneel gedrag. Naar aanleiding hiervan is in 2016 door De Geneeskundestudent een handreiking opgesteld waarin handvaten werden geboden aan geneeskundestudenten met betrekking tot aanspreekgedrag en onprofessioneel gedrag. Het doel van dit onderzoek is om aanspreekgedrag te evalueren en te vergelijken met de resultaten uit 2013. Verder wordt er geanalyseerd of studenten weten waar ze onprofessioneel gedrag kunnen melden.

Methode: In de jaarlijkse enquête van De Geneeskundestudent zijn 18 vragen over het aanspreekgedrag en onprofessioneel gedrag bij geneeskundestudenten opgenomen. Gevraagd werd naar het aanspreekgedrag van geneeskundestudenten bij vier (hypothetische) situaties waarin sprake was van onprofessioneel gedrag. Daarbij is gekeken naar de motivatie van studenten voor het wel of niet aanspreken van medestudenten. Verder zijn de resultaten vergeleken met eenzelfde onderzoek uit 2013. De enquête is in totaal door 3.007 geneeskundestudenten volledig ingevuld (responspercentage 21,6%).

Resultaten: Het aanspreek gedrag onder studenten is ten opzichte van 2013 significant toegenomen in 3 van de 4 casussen over onprofessioneel gedrag. Er wordt een gemiddelde stijging gezien van 16,0% (van 45,7% naar 69,0%, 40,3% naar 63,10% en 57,8% naar 60,7%). Het aanspreekgedrag in casus C kon niet vergeleken worden vanwege aanpassing van de casus t.o.v. 2013. De meest genoemde reden onder studenten en coassistenten om elkaar niet aan te spreken is het niet willen verstoren van de onderlinge relatie. Bijna de helft van alle studenten (46,2%) geeft aan dat disfunctionerende studenten die onacceptabel gedrag vertonen niet voldoende worden aangepakt/gesignaleerd door de medische faculteiten. Verder valt op dat 23,7% van alle studenten niet weet waar zij terecht kunnen bij een dergelijke situatie en dat 10,4% van de geneeskundestudenten helemaal niet bereid is om onprofessioneel gedrag te melden.

Conclusies: Uit dit onderzoek blijkt dat het aanspreekgedrag beter is vergeleken met de resultaten uit het vorige onderzoek van 2013; De belangrijkste redenen voor studenten om elkaar niet aan te spreken op onprofessioneel gedrag is de angst hiermee de onderlinge relatie te verstoren; bijna de helft van studenten geeft aan dat onprofessioneel gedrag van medestudenten niet goed opgepakt/gesignaleerd wordt; 1 op de 5 studenten weet niet waar hij of zij terecht kan om onprofessioneel gedrag te melden en 1 op de 10 geneeskundestudenten is helemaal niet bereid om onprofessioneel gedrag te melden.

Trefwoorden: Aanspreekgedrag, onprofessioneel gedrag, persoonlijk leiderschap, medisch

1. Introductie

1.1 Aanspreekgedrag van geneeskundestudenten

Professionaliteit is een belangrijke competentie voor artsen en geneeskundestudenten (1). Het vertonen van onprofessioneel gedrag kan grote schadelijke gevolgen hebben voor de patiënt, de individuele arts of de beroepsgroep als geheel. Helaas blijven er incidenten van onprofessioneel gedrag optreden (2). Om deze incidenten te voorkomen wordt er in de basisopleiding aandacht gegeven aan professioneel gedrag en aanspreekgedrag. Desondanks bleek uit onderzoek

van De Geneeskundestudent in 2013 dat een minderheid van de coassistenten (40%) elkaar aanspreekt op het navolgen van hygiëne regels. Van de studenten gaf 80% aan dit wel denken te doen, mochten ze in een dergelijke situaties komen. Er is dus een groot verschil tussen het aanspreekgedrag in de daadwerkelijke situatie (40%) en

Auteur

Daniëlle Janssen
Portefeuillehouder
Professioneel leiderschap

Redactie

Wies Bontje
Voorzitter
Amir Abdelmoumen
Commissaris Extern

Contact

De Geneeskundestudent
www.degeneeskundestudent.nl
Email:
info@degeneeskundestudent.nl

hypothetische situatie (80%) onder geneeskundestudenten. De belangrijkste reden om een medestudent niet aan te spreken op onprofessioneel gedrag is het niet willen verstoren van de onderlinge relatie. Verder is opvallend dat naarmate studenten verder in hun studie komen het aanspreekgedrag terugloopt (3). Naar aanleiding van dit onderzoek heeft De Geneeskundestudent de handreiking 'Professioneel Gedrag' opgesteld. Hierin worden handvatten geboden voor studenten met betrekking tot aanspreek- en onprofessioneel gedrag in alledaagse situaties. Deze handreiking werd gepubliceerd, verstuurd naar alle faculteiten en verspreid via social media, waaronder de website van De Geneeskundestudent (4).

Daarnaast heeft De Geneeskundestudent een inventarisatie gedaan naar professioneel gedrag in de opleidingen op de verschillende faculteiten. De verschillen tussen de faculteiten hierin blijken niet groot te zijn. Op alle faculteiten is er een onderwijslijn gericht op professioneel gedrag die door de verschillende studie jaren heen loopt. Daarbij lijkt de nadruk in bachelor meer op groepsonderwijs te liggen en is (on)professioneel gedrag in de master met name een onderdeel van de beoordeling in de coschappen. (5).

Doel Het doel van dit onderzoek is om het aanspreekgedrag onder geneeskundestudenten te (her)evalueren en te vergelijken ten opzichte van 2013. Hiernaast wordt er geanalyseerd of studenten weten waar ze onprofessioneel gedrag kunnen melden.

2 Methoden

2.1 Enquête

De data werd verzameld middels een digitale enquête met een persoonlijke link, die in november 2017 werd opgestuurd via het programma MWM2 naar alle ingeschreven leden bij de Geneeskundestudent (n = 13899). De enquête was beschikbaar van 8 november 2017 tot en met 13 januari 2018. De verkregen data uit de enquête zijn geanonimiseerd.

2.2 Vragen over aanspreekgedrag en professionaliteit

In totaal bestond de enquête uit 65 vragen, waarvan 18 vragen over de onderwerpen aanspreekgedrag en onprofessioneel handelen. Er werden vier situaties voorgelegd waarin de ondervraagde geconfronteerd wordt met wangedrag van een medestudent. De vragen zijn toegespitst op de fase van de studie waarin de student zich bevindt (zie tabel 1). De vragen zijn, afhankelijk van de ervaring van de student, retrospectief of prospectief beschreven en waren geformuleerd als multiplechoicevragen. Een aantal vragen bevatte een 'anders, namelijk ...'-mogelijkheid, waarna een open antwoord ingevuld kon worden. Ook konden de studenten bij een aantal vragen meerdere antwoordopties aanvinken. De enquêtevragen die voor dit onderzoek zijn gebruikt zijn te vinden in bijlage 1. Omdat in dit onderzoek dezelfde vraagmethode is gebruikt als in 2013, is het mogelijk

om de resultaten van dit jaar te vergelijken met de vragen van de enquête uit 2013. Hierbij is ook gebruik gemaakt van dezelfde scenario's met uitzondering van scenario C. Dit scenario is aangepast aangezien in de vorige enquête naar voren kwam dat de situatie zoals deze toen geformuleerd was 'maar' door 6.2% van studenten was meegemaakt. De beschreven situatie toentertijd luidde als volgt: 'Tijdens een college waarbij een patiënt voor de collegezaal zijn verhaal vertelt zit één van je medestudenten te filmen.'

	Omschrijving	N=
Coassistenten	A. Het valt je op dat één van jouw medecoassistenten tijdens de ochtendvisite nooit zijn/haar handen wast voordat hij of zij de patiënt onderzoekt.	1122
	B. Tijdens de coschappen valt het jou op dat een van jouw medecoassistenten denigrerende opmerkingen maakt naar verpleegkundigen en/of artsen en patiënten.	1122
Studenten	C. Tijdens je treinrit terug naar huis begint een medestudent een gesprek met jou over een patiënten demonstratie, welke herleidbaar is naar de patiënt, over hoe fascinerend het ziektebeeld was.	1471
	D. Je hebt net onderwijs in lichamelijk onderzoek gehad waarbij op elkaar is geoefend. Je hoort dat één van jouw medestudenten na afloop vervelende opmerkingen maakt over het uiterlijk van een medestudent.	1473

Tabel 1. Specifieke situaties nader omschreven. NB: Twee studenten hebben situatie C niet volledig ingevuld.

2.3 Exclusiecriteria

Om de resultaten met het onderzoeksrapport over aanspreekgedrag uit 2013 (3) te kunnen vergelijken met de huidige resultaten, hebben we ervoor gekozen een aantal groepen te excluderen. Dit betreft SUMMA en A-KO studenten. Daarnaast zijn ondervraagden, die de enquête niet volledig hebben ingevuld geëxcludeerd uit de analyse.

2.4 Statistische analyse

Alle gegevens zijn gepresenteerd als absolute aantallen of percentages voor categorische variabelen. Verschillen in categorische variabelen zijn getest middels chikwadraat toetsen en de two sampled t-test. Alle statistische analyses werden uitgevoerd met IBM SPSS v25.0 waarbij een α level van 0.05 gehanteerd.

Karakteristieken	Aantal (%)		Aantal (%)
Geslacht		Coschappen	
Man	598 (22,1)	Ja	1159 (42,9)
Vrouw	2091 (77,4)	Nee	1543 (57,0)
Geen antwoord	13 (0,5)		
Studiejaar		Faculteit	
1 ^{ste} jaar	475 (17,6)	Universiteit van Amsterdam	258 (9,5)
2 ^{de} jaar	358 (13,2)	Vrije universiteit Amsterdam	326 (12,1)
3 ^{de} jaar	373 (13,8)	Rijksuniversiteit Groningen	456 (16,9)
4 ^{de} jaar	433 (16,0)	Universiteit Leiden	312 (11,5)
5 ^{de} jaar	385 (14,2)	Universiteit Maastricht	352 (13)
6 ^{de} jaar	389 (14,4)	Radboud Universiteit Nijmegen	385 (14,2)
Zijinstroom	116 (4,3)	Erasmus Universiteit Rotterdam	293 (10,8)
Overig*	173 (6,4)	Universiteit Utrecht	320 (11,8)

Tabel 2. Algemene karakteristieken van studenten die de enquête volledig hebben ingevuld (n = 2.920)

*Overig = afgestudeerden, studenten in wachttijd. NB: vanwege afronding bedraagt de som van percentages mogelijk niet 100%

3 Resultaten

3.1 Responspercentage en karakteristieken

Het responspercentage van de enquête was 21,6 % (n = 3007). Hiervan hebben 2.980 studenten de vragen over aanspreekgedrag volledig ingevuld. Na toepassen van de aanvullende exclusiecriteria zijn uiteindelijk 2657 studenten meegenomen in de analyse voor de onderwerpen aanspreek- en onprofessioneel gedrag.

Van alle respondenten was 22,1% man en 77,4% vrouw. Dit wijkt af van de bij DUO bekende verhouding van 34% mannen en 66% vrouwen (CBS 2017). Er lijkt dus sprake te zijn van een responsbias. Dit kan deels komen door de man-vrouwverhouding in ons ledenbestand van respectievelijk 30% en 70%. Uit rapporten van De Geneeskundestudent uit voorgaande jaren blijkt dat de man-vrouwverhouding verkregen uit de enquête elk jaar op vergelijkbare wijze afwijkt van de cijfers bekend bij DUO. Van de respondenten volgde 40,2% coschappen. De meeste respondenten (20,1%) bevonden zich in het eerste jaar van de studie geneeskunde. Gekeken naar de faculteiten, studeerden de meeste respondenten op de Rijksuniversiteit Groningen (16,8%) en de minste op de Universiteit van Amsterdam (9,5%). De karakteristieken van de respondenten zijn te vinden in tabel 2.

3.2 Aanspreekgedrag onder geneeskundestudenten en coassistenten

Coassistenten (situatie A en B)

Uit de enquête blijkt dat 44,8% van alle coassistenten minimaal één van de beschreven situaties heeft meegemaakt. Wanneer de coassistent één of beide situaties heeft meegemaakt is gevraagd of hij/zij de ander hierop heeft aangesproken. Er wordt door gemiddeld 62,2% van de coassistenten aangesproken, gekeken naar beide situaties. Wanneer de coassistent de situatie niet heeft meegemaakt is gevraagd of hij/zij de ander hierop zou hebben aangesproken.

Hierop geven gemiddeld 81,5% van de coassistenten aan dat ze de ander zouden hebben aangesproken op het gedrag (zie ook tabel 3).

Voor situatie A (nalaten van handhygiëne tijdens visite) geldt dat 34,6% van de coassistenten aangeeft de situatie te hebben meegemaakt. Dit percentage is gestegen ten opzichte van 2013 waarbij 29,9% van de coassistenten de situatie had meegemaakt. Ook is er een statistisch significante toename van het aantal coassistenten dat elkaar aanspreekt ten opzichte van 2013 wanneer men kijkt naar situatie A (van 40,3% naar 63,1%). Bij situatie B (denigrerende opmerkingen naar zorgprofessionals of patiënten) vergelijkbaar met 2013, geeft 22,0% aan de situatie te hebben meegemaakt. Het aanspreekgedrag is ten opzichte van 2013 gestegen, echter is deze stijging niet statistisch significant (van 57,8% naar 60,7%) (zie tabel 3).

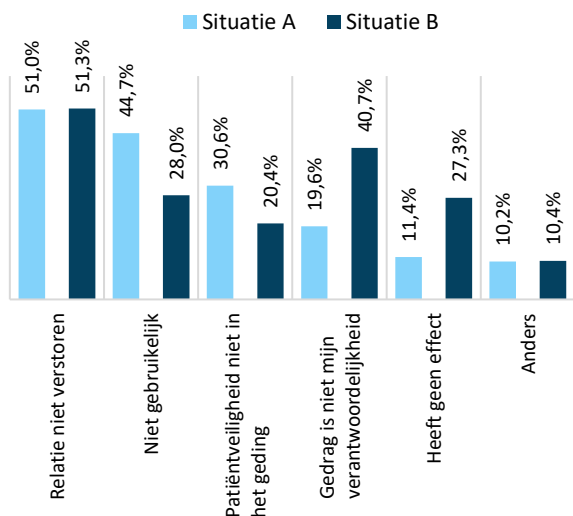
	Situatie A		Situatie B	
	2017 (n=1122)	2013 (n=1278)	2017 (n= 1122)	2013 (n=1278)
Meegemaakt	388 (34,6%)	382 (29,9%)	247 (22,0%)	303 (23,7%)
Aangesproken	245 (63,1%)	154 (40,3%)	150 * (60,7%)	175 (57,8%)
Niet meegemaakt	734 (65,4%)	896 (70,1%)	875 (78,0%)	975 (76,3%)
Zou hebben aangesproken	622 (84,7%)	742 (82,8%)	689 * (79,8%)	774 (79,4%)

Tabel 3. Aanspreekgedrag bij coassistenten per situatie

*Chi-kwadraattest laat een statistisch significant ($p < 0,001$) verschil zien tussen diegene die bij situatie A een ander heeft aangesproken in 2017 vergeleken met 2013.

De belangrijkste redenen voor coassistenten om medestudent niet aan te spreken op zijn of haar gedrag is het niet willen verstoren van de onderlinge relatie en ten tweede dat het niet gebruikelijk is om elkaar aan te spreken (zie figuur 1). Dit zijn ook de redenen die het meest genoemd werden

door de studenten in 2013. Voor de studenten die het antwoord “anders namelijk...” hadden gekozen, waren redenen om niet aan te spreken o.a. dat artsen niet het goede voorbeeld gaven en onzekerheid van de coassistent over het gedrag dat werd gezien.

Figuur 1. Belangrijkste redenen voor coassistenten om een mede student niet aan te spreken op zijn of haar gedrag. Coassistenten konden meerdere antwoorden opgeven.

Geneeskundestudenten die nog geen coschappen lopen (situatie C en D)

Uit de enquête blijkt dat 28,0% van alle geneeskundestudenten minimaal één van de beschreven situaties heeft meegemaakt. Gemiddeld was het aanspreekgedrag bij deze geneeskundestudenten 66,5%. Wanneer de studenten de hypothetische situatie werd voorgelegd zouden gemiddeld 89,4% van de studenten zijn mede student aanspreken indien ze in die positie terecht zouden komen.

Bij situatie C (praten over patiëntdemonstratie in publiek) geeft 23,0% van de studenten aan de situatie te hebben meegemaakt. Hiervan werd door 64,1% van de gevallen de medestudent hierop aangesproken. Situatie C kan niet worden vergeleken met 2013 omdat het om een andere beschreven hypothetische situatie gaat.

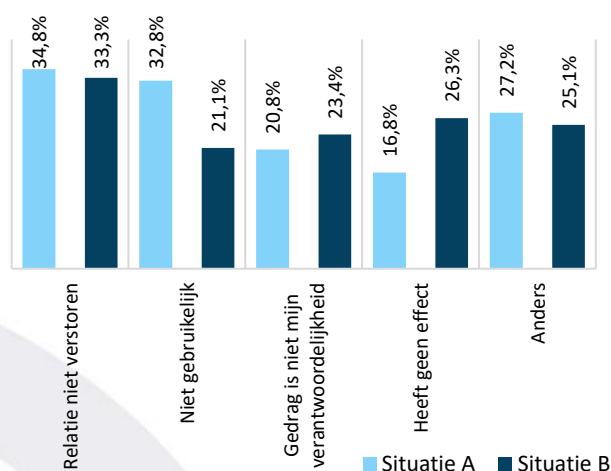
Het percentage studenten die situatie D (opmerkingen maken over het uiterlijk van medestudent na onderwijs lichamelijk onderzoek) heeft meegemaakt was in 2013 9,6%, dit is licht gedaald naar 7,9% in 2017. Wanneer er wordt vergeleken met de resultaten van 2013 valt op dat er voor situatie D meer studenten zijn die elkaar aanspreken, in 2013 was dit 45,7% en in 2017 was dit 69,0%. Zie ook tabel 4.

Ook bij geneeskundestudenten die nog geen coschappen lopen geldt dat de belangrijkste reden om een medestudent niet aan te spreken op zijn of haar gedrag is dat zij de onderlinge relatie niet willen verstoren. Daarnaast geven veel studenten aan dit niet hun verantwoordelijkheid te vinden en

geen effect te verwachten van het aanspreken van een ander (zie figuur 2). Bij de antwoord optie “anders namelijk...” gaven een aantal studenten aan achteraf wel gewild hadden dat ze de student hadden aangesproken of te onzeker voelde op dat moment om de student aan te spreken.

	Situatie C	Situatie D
	2017 (n=1471)	2017 (n= 1473) 2013 (n=1461)
Meegemaakt	338 (23,0%)	116 (7,9%) 140 (9,6%)
Aangesproken	218 (64,1%)	80 (69,0%) 64 (45,7%) *
Niet meegemaakt	1133 (77,0%)	1357 (92,1%) 1321 (90,4%)
Zou hebben aangesproken	1004 (88,6%)	1223 (90,1%) 1053 (79,7%) *

Tabel 4. Aanspreekgedrag bij coassistenten per situatie
*Chi-kwadraattest laat een statistisch significant (p < 0,001) verschil zien tussen diegene die bij situatie C een ander heeft/zou hebben aangesproken in 2017 vergeleken met 2013.

Figuur 2. Belangrijkste redenen voor geneeskundestudenten om een medestudent niet aan te spreken op zijn of haar gedrag.

Mannen vs. Vrouwen

Van de studenten die de enquête hebben ingevuld was 22,1% man. Hiervan heeft 40,0% één van de beschreven hypothetische situaties ooit meegemaakt. Iets meer mannen hebben ooit een situatie met betrekking tot het aanspreekgedrag meegemaakt dan vrouwen (40,0% mannen vs. 33,0% vrouwen), dit is niet statistisch significant. In het aanspreekgedrag is geen verschil gevonden tussen mannen en vrouwen (zie tabel 5).

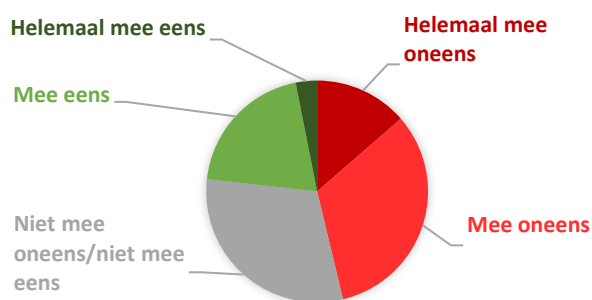
	Meegemaakt (N = 910)	Aangesproken (N=599)	Zou hebben aangesproken (N=2266)
Man	231 (40%)	154 (67%)	492 (85%)
Vrouw	679 (33%)	445 (66%)	1776 (86%)

Tabel 5. Aanspreekgedrag, verschillen tussen mannelijk en vrouwelijke studenten

3.3 Onprofessioneel gedrag

Signaleren en oppakken van onprofessioneel gedrag onvoldoende volgens studenten

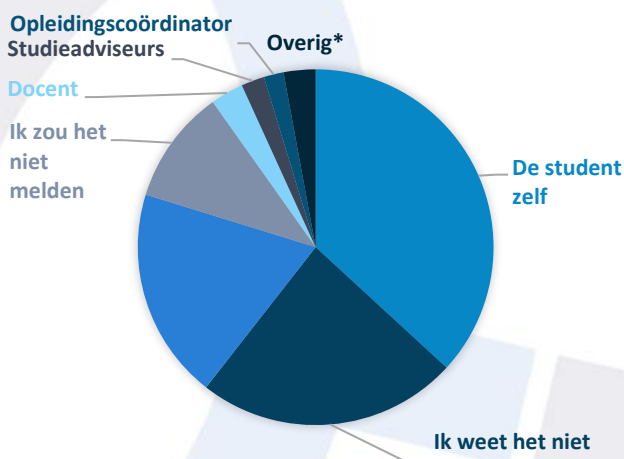
Bijna de helft van de studenten (46,2%) geeft aan dat studenten die (nog) niet geschikt zijn om arts te worden vanwege onprofessioneel gedrag door de opleiding onvoldoende gesignaleerd en aangepakt worden. Van alle studenten geeft een minderheid het helemaal eens of eens (respectievelijk 3,1% en 20,1%) te zijn met de stelling: 'studenten die (nog) niet geschikt zijn om arts te worden (vanwege onprofessioneel gedrag) worden op tijd gesignaleerd door de opleiding en goed aangepakt' (zie figuur 3).

Figuur 2. Stelling: 'studenten die (nog) niet geschikt zijn om arts te worden (vanwege onprofessioneel gedrag) worden op tijd gesignaleerd door de opleiding en goed aangepakt'

Melden van onprofessioneel gedrag

Van alle studenten geeft 23,7% aan niet te weten waar hij of zij terecht kunnen om onprofessioneel gedrag van een andere student te melden. De meeste studenten geven aan het disfunctioneren van een medestudent als eerste bij de betreffende student zelf te melden (36,8%). Bij 19,2% wordt dit als eerste bij een mentor, tutor of coach gemeld. Ook geeft 10,4% van de studenten aan dat ze het helemaal niet zouden melden (zie figuur 4).

Figuur 3. Melden van onprofessioneel gedrag van medestudenten. *Overig = medestudent, Arts (assistent), Jaarvertegenwoordiging, Coassistenten begeleider, Studievereniging, Examencommissie

4 Discussie

De belangrijkste resultaten die uit de enquête komen met betrekking tot aanspreek- en professioneel gedrag zijn de volgende: het aanspreekgedrag blijkt uit dit onderzoek beter te zijn vergeleken met de resultaten uit het vorige onderzoek van 2013; De belangrijkste redenen voor studenten om elkaar niet aan te spreken op onprofessioneel gedrag is de angst hiermee de onderlinge relatie te verstoren; bijna de helft van de studenten geeft aan dat onprofessioneel van medestudenten niet goed opgepakt/gesignaleerd wordt; 1 op de 5 studenten weet niet waar hij of zij terecht kan om onprofessioneel gedrag te melden en 1 op de 10 geneeskundestudenten is helemaal niet bereid om onprofessioneel gedrag te melden.

Studenten die daadwerkelijk één van de beschreven situaties hebben meegemaakt, vertonen minder aanspreekgedrag dan studenten waarbij het als hypothetische situatie werd voorgelegd. Dit kan mogelijk verklaard worden door het geven van sociaal wenselijke antwoorden. Ook kan het zijn dat er nog andere factoren een rol spelen in een reële situatie, die niet in de hypothetische vraag zijn opgenomen. Men kan daarbij denken aan praktische overwegingen (geen tijd, slechte timing) of sociale overwegingen (relatie tot de medestudent, afhankelijkheid van de ander).

Onprofessioneel gedrag bestaat uit een grote verscheidenheid van gedragingen. In dit onderzoek is gekeken naar aanspreekgedrag in vier specifieke situaties. Hierbij zijn niet alle mogelijke aspecten van onprofessioneel gedrag in meegenomen. Dit is gedeeltelijk ondervangen door elke student en coassistent twee verschillende situaties van onprofessioneel gedrag voor te leggen. Hiermee kan een indicatie gegeven worden over het aanspreekgedrag van studenten in situaties van onprofessioneel gedrag.

Dit onderzoek laat zien dat er meer worden aangesproken onder studenten vergeleken met 2013. Dit onderzoek laat niet zien waarom verbeteringen in aanspreekgedrag zijn opgetreden. Door De Geneeskundestudent is in 2016 de handreiking 'Professioneel Gedrag' opgesteld en een inventarisatie gemaakt op de verschillende faculteiten naar professioneel gedrag. In hoeverre de maatregelen die wij als De Geneeskundestudent hebben genomen hier aan hebben bijgedragen is niet te zeggen op basis van deze gegevens. Door bewustwording van aanspreek- en professioneel gedrag te blijven vergroten, kan de opwaartse mars van aanspreekgedrag die uit dit onderzoek naar voren komt verder gestimuleerd worden. Het moet voor studenten makkelijker worden om actie te ondernemen op onprofessioneel gedrag. Er moet gepleit blijven worden voor een cultuur waarin studenten veilig kunnen praten over wat ze zien gebeuren en wat daaraan kan worden gedaan.

Uit dit onderzoek blijkt dat bijna de helft van de studenten aangeeft dat onprofessioneel van medestudenten niet goed opgepakt/gesignaleerd wordt. Dit onderzoek geeft geen

inzicht in waarom studenten dit aangeven. Verder onderzoek is nodig om te kijken welke situaties zich hebben voorgedaan en wat studenten verwachten van de opleiding in het signaleren en aanpakken van disfunctionerende (mede)studenten.

5 Conclusie en aanbevelingen

5.1 Conclusie

Het doel van dit onderzoek was om het aanspreekgedrag van geneeskundestudenten te (her)evalueren en te vergelijken met de resultaten uit 2013. Studenten lijken elkaar meer aan te spreken ten opzichte van 2013. De redenen om elkaar niet aan te spreken zijn weinig veranderd. Belangrijke redenen om elkaar niet aan te spreken zijn het niet willen verstoren van de onderlinge relatie, zich niet verantwoordelijk voelen en dat het niet gebruikelijk is om elkaar aan te spreken.

In dit onderzoek is er ook gekeken waar studenten onprofessioneel gedrag melden. Uit de resultaten kwam naar voren dat studenten als eerste het gedrag melden bij de betreffende student zelf of bij hun coach/tutor/mentor. Daarnaast blijkt dat 1 op de 5 studenten niet weet waar ze naar toe kunnen om onprofessioneel gedrag van een medestudent te melden en dat 1 op de 10 geneeskundestudenten helemaal niet bereid is om onprofessioneel gedrag te melden. Verder blijkt uit dit onderzoek dat bijna een derde van de studenten van mening is dat de opleiding onvoldoende het onprofessioneel gedrag van studenten signaleert en/of niet op de juiste aanpakt.

5.2 Aanbevelingen

- Inventariseren binnen de faculteiten waar studenten een disfunctionerende student kunnen melden.
- Betere informatie voorziening voor studenten over wat zij moeten doen wanneer zij zien dat een medestudent disfunctioneert.
- Meer aandacht vanuit opleiding voor het tijdig signaleren en aanpakken van studenten die onprofessioneel gedrag vertonen.
- Aandacht in opleiding voor een veilige aanspreekcultuur behouden en optimaliseren.

6 Contactgegevens

De Geneeskundestudent
Domus Medica
Mercatorlaan 1200
3528 BL Utrecht

www.degeneeskundestudent.nl
email: info@degeneeskundestudent.nl

Referenties

1. *Canada, R. c. (2014). CanMEDS: Better standards, better physicians, better care. Opgeroepen op 03-28, 2016, van royalcollege.*
2. *Patienten pikken fouten huisarts niet meer, aantal klachten stijgt.*
<https://www.rtlnieuws.nl/nederland/patienten-pikken-fouten-huisartsen-niet-meer-aantal-klachten-stijgt>
3. *Onderzoeksrapport Commissie Aanspreekgedrag, KNMG Studentenplatform.*
4. *Handreiking professioneel gedrag: Ter ondersteuning voor de geneeskundestudenten. Kimberley Anneveldt, 2016.*
5. *Professioneel gedrag begint in je studie. Arts in Spe, 17 november 2016, De Geneeskundestudent.*
6. *Enquête KNMG Studentenplatform 2013, resultaten.*

Bijlage 1: enquête vragen

Algemene vragen:

- Wat is je geslacht?
- Aan welke universiteit studeer je
- In welk studiejaar van je studie geneeskunde zit je? (Indien je momenteel tussendoor een andere studie doet, vink dan het laatst afgeronde jaar in de studie geneeskunde aan)
- Hoelang ben je al afgestudeerd? (indien van toepassing)
- Ben je al begonnen met je coschappen?

Aanspreek gedrag

Vragen voor coassistenten

- A Het valt je op dat één van jouw medecoassistenten tijdens de ochtendvisite nooit zijn/haar handen wast voordat hij of zij de patiënt onderzoekt
- B Tijdens de coschappen valt het jou op dat een van jouw medecoassistenten denigrerende opmerkingen maakt naar verpleegkundigen en/of artsen en patiënten.

Situatie A:

35. Heb jij deze situatie of iets vergelijkbaars wel eens meegemaakt?
- Ja : Door naar vraag 36
  - Nee : Door naar vraag 37
36. Heb jij jouw mede coassistent hierop aangesproken?
- Ja : Door naar vraag 39
  - Nee : Door naar vraag 38
37. Zou jij jouw mede coassistent hierop hebben aangesproken?
- Ja : Door naar vraag 39
  - Nee : door naar vraag 38
38. Wat is voor jou in deze situatie de belangrijkste reden om jouw mede coassistent niet aan te spreken op zijn of haar gedrag (mogelijkheid tot meerdere antwoordopties)
- De patiëntveiligheid lijkt in deze situatie niet in het geding
  - Het gedrag van mijn mede coassistent is niet mijn verantwoordelijkheid
  - Ik wil de relatie met mijn mede coassistent niet verstoren
  - Het is niet gebruikelijk elkaar hierop aan te spreken
  - Ik verwacht dat het aanspreken geen effect heeft op mijn mede coassistent
  - Anders, namelijk... (invuloptie)
  - Nee : Zou jij jouw medestudent hierop hebben aangesproken (Ja – Nee)

Situatie B:

39. Heb jij deze situatie of iets vergelijkbaars wel eens meegemaakt?
- Ja : Door naar vraag 40
  - Nee : Door naar vraag 41
40. Heb jij jouw mede coassistent hierop aangesproken?
- Ja : Door naar vraag 43
  - Nee : Door naar vraag 42
41. Zou jij jouw mede coassistent hierop hebben aangesproken?
- Ja : Door naar vraag 43
  - Nee : door naar vraag 42
42. Wat is voor jou in deze situatie de belangrijkste reden om jouw mede coassistent niet aan te spreken op zijn of haar gedrag (mogelijkheid tot meerdere antwoordopties)
- De patiëntveiligheid lijkt in deze situatie niet in het geding
  - Het gedrag van mijn mede coassistent is niet mijn verantwoordelijkheid
  - Ik wil de relatie met mijn mede coassistent niet verstoren
  - Het is niet gebruikelijk elkaar hierop aan te spreken
  - Ik verwacht dat het aanspreken geen effect heeft op mijn mede coassistent
  - Anders, namelijk... (invuloptie)
  - Nee : Zou jij jouw medestudent hierop hebben aangesproken (Ja – Nee)

Situatie voor geneeskundestudenten:

A. Tijdens je treinrit terug naar huis begint een medestudent een gesprek met jou over een patiënten demonstratie, welke herleidbaar is naar de patiënt, over hoe fascinerend het ziektebeeld was.

B. Je hebt net onderwijs in lichamelijk onderzoek gehad waarbij op elkaar is geoefend. Je hoort dat één van jouw medestudenten na afloop vervelende opmerkingen maakt over het uiterlijk van een medestudent.

Situatie A:

35. Heb jij deze situatie of iets vergelijkbaars wel eens meegemaakt?
  - Ja → Door naar vraag 36
  - Nee → Door naar vraag 37
36. Heb jij jouw medestudent hierop aangesproken
  - Ja → Door naar vraag 39
  - Nee → Door naar vraag 38
37. Zou jij jouw medestudent hierop hebben aangesproken?
  - Ja → Door naar vraag 39
  - Nee → Door naar vraag 38
38. Wat is voor jou in deze situatie de belangrijkste reden om jouw medestudent niet aan te spreken op zijn of haar gedrag (mogelijkheid tot meerdere antwoordopties)
  - Het gedrag van mijn medestudent is niet mijn verantwoordelijkheid
  - Ik wil de relatie met mijn medestudent niet verstoren
  - Het is niet gebruikelijk elkaar hierop aan te spreken
  - Ik verwacht dat het aanspreken geen effect heeft op mijn medestudent
  - Anders, namelijk... (invuloptie)

Situatie B:

39. Heb jij deze situatie of iets vergelijkbaars wel eens meegemaakt?
  - Ja → Door naar vraag 40
  - Nee → Door naar vraag 41
40. Heb jij jouw medestudent hierop aangesproken
  - Ja → Door naar vraag 43
  - Nee → Door naar vraag 42
41. Zou jij jouw medestudent hierop hebben aangesproken?
  - Ja → Door naar vraag 43
  - Nee → Door naar vraag 42
42. Wat is voor jou in deze situatie de belangrijkste reden om jouw mede student niet aan te spreken op zijn of haar gedrag (mogelijkheid tot meerdere antwoordopties)
  - Het gedrag van mijn medestudent is niet mijn verantwoordelijkheid
  - Ik wil de relatie met mijn medestudent niet verstoren
  - Het is niet gebruikelijk elkaar hierop aan te spreken
  - Ik verwacht dat het aanspreken geen effect heeft op mijn medestudent
  - Anders, namelijk... (invuloptie)

Vragen voor zowel coassistenten als geneeskundestudenten

43. Studenten die (nog) niet geschikt zijn om arts te worden (vanwege onprofessioneel gedrag) worden op tijd signaleerd door de opleiding en goed aangepakt:
  - Helemaal mee oneens
  - Mee oneens
  - Niet mee eens/niet mee oneens
  - Mee eens
  - Helemaal mee eens
44. Wanneer een medestudent zou disfunctioneren zal ik dit als eerste melden bij:
  - Mentor/tutor/coach
  - Studieadviseurs
  - Examencommissie
  - Studievereniging
  - Studentenraad
  - Jaarvertegenwoordiging
  - Opleidingscoördinator
  - Docent
  - De student zelf
  - Ik weet het niet
  - Ik zou het niet melden
  - Anders, namelijk... (invuloptie)